

1. Úvod

Tato práce reaguje na otázku, zda existuje způsob komunikace, kterým by církve mohly oslovit společnost, ovšem který není v současnosti církvemi dostatečně využit. Práce jej spatřuje v právu jako specifickém komunikačním prostředku. Právo je v práci představeno jako komunikační proces, současně jsou popsány jednotlivé metody, kterými je možno do tohoto komunikačního procesu vstoupit.

Úspěšnost komunikačního procesu závisí na ochotě účastníků tohoto procesu spolu komunikovat. Práce se proto zaměřuje i na otázku, zda církve mají stát o využití celospolečenských komunikačních prostředků, když alternativou by mohlo být vytvoření uzavřených teologických elit. Odpověď na tuto otázku je hledána prostřednictvím christologického významu komunikace.

V poslední části se práce výzkumně zaměřuje na zodpovězení dílčí otázky, zda je v české společnosti zájem o komunikaci s církvemi, a to o vybraných tématech z oblasti individuální eschatologie.

1.1. Cíle práce

1. Představit právo jako komunikační prostředek a proces, který je využitelný v rámci poimenické teologie, a jednotlivé metody, kterými lze vstoupit do tohoto procesu.

2. Zodpovědět otázku, zda se církve mají účastnit komunikace na celospolečenské úrovni, a jaký je význam takové komunikace.

3. Zodpovědět otázku, zda lze v české společnosti očekávat zájem o komunikaci s církvemi o vybraných tématech z oblasti individuální eschatologie.

1.2. Struktura práce

V úvodu je vymezen předmět zkoumání práce, jsou stanoveny cíle práce, popsána struktura práce a označen použité metody.

Ve druhé kapitole jsou vymezeny základní pojmy vztahující se k tématu disertační práce.

Ve třetí kapitole je představeno právo jako komunikační prostředek a komunikační proces a jsou představeny jednotlivé metody, kterými lze do tohoto procesu vstupovat.

Čtvrtá kapitola se soustředí na otázku, zda mají církve vstupovat do celospolečenských komunikačních procesů, včetně procesu právního.

V páté kapitole je představen konkrétní výzkum zaměřený na otázku, zda v české společnosti lze předpokládat zájem o komunikaci s církvemi o vybraných eschatologických tématech.

V závěrečné kapitole jsou uvedeny závěry práce.

1.3. Použité metody

V disertační práci jsou použita zejména metoda analytická, deduktivní a abduktivní. Data interpretovaná v kapitole 5 byla získána metodou písemného dotazování a dotazování osobního.

OBSAH

Seznam zkratk	6
1. Úvod	7
1.1. Cíle práce	7
1.2. Struktura práce	7
1.3. Použité metody	8
2. Vymezení základních pojmů vztahujících se k tématu práce	9
2.1. Poimenická teologie, její cíle a metody	9
2.2. Právo jako aspekt poimenické teologie	15
2.3. Pojem eschatologie	17
2.4. Komunikace	19
3. Komunikační procesy v teologicko-biblické a právní praxi	21
3.1. Právo jako komunikační prostředek v Bibli	21
3.2. Pojem práva – právo	

jako minimum skutečnosti	24
3.3. Formální struktura lineárního komunikačního modelu v aplikaci na právo	26
3.4. Využití práva jako komunikačního prostředku v praktické teologii	28
3.5. Podpora člověka při jeho hledání životních hodnot	29
3.6. Vstup církví do soukromoprávních vztahů	30
3.7. Rozhodování sporů	31
3.8. Usmiřování stran sporů, mediace	31
3.9. Potenciální možnosti výkonu veřejné moci	32
3.10. Legislativní monitoring	33
3.11. Shrnutí	34
4. Christologicko-kreativní význam komunikace	36
4.1. Podobenství o nepoctivém správci a jeho výklad v souvislosti s christologickou komunikací	37

4.2. Hranice interpretace skutečnosti: muž, který vstal z mrtvých	40
4.3. Hranice interpretace skutečnosti a nábožensky neutrální stát	43
4.4. Perspektivy církví ve světle zákona č. 428/2012 Sb.	46
4.5. Posthumanismus a perspektivy teologie	48
4.6. Shrnutí	52
5. Existuje ve společnosti zájem o komunikaci s církvemi?	54
5.1. Dotazníkové šetření	55
5.2. Pilotáž dotazníku a výběr respondentů	56
5.3. Obsah a struktura dotazníku	57
5.4. Odůvodnění struktury dotazníku	61
5.5. Vyhodnocení dotazníku	67
5.6. Souhrnné výsledky zkoumání	81
5.7. Grafy	82
6. Souhrnné závěry	92

Jmenný rejstřík	97
Seznam použité literatury	99
Summary	103

Struktura práce

V úvodu je vymezen předmět zkoumání práce, jsou stanoveny cíle práce, popsána struktura práce a označen použité metody.

Ve druhé kapitole jsou vymezeny základní pojmy vztahující se k tématu disertační práce.

Ve třetí kapitole je představeno právo jako komunikační prostředek a komunikační proces a jsou představeny jednotlivé metody, kterými lze do tohoto procesu vstupovat.

Čtvrtá kapitola se soustředí na otázku, zda mají církve vstupovat do celospolečenských komunikačních procesů, včetně procesu právního.

V páté kapitole je představen konkrétní výzkum zaměřený na otázku, zda v české společnosti lze předpokládat zájem o komunikaci s církvemi o vybraných eschatologických tématech.

V závěrečné kapitole jsou uvedeny závěry práce.

Teoretický a praktický přínos disertační práce

Disertační práce měla za cíl představit právo jako specifický komunikační prostředek, který může být využit církvemi při komunikaci se společnostmi. Dle názoru autora totiž aktuálně není ze strany církví věnována fenoménu práva dostatečná pozornost, a tak není naplno využit jeho komunikační potenciál. Práce představila právo jako komunikační proces a jednotlivé metody, kterými je možné do tohoto procesu vstoupit.

S využitím práva jako komunikačního prostředku na celospolečenské úrovni souvisí otázka, zda se církve tohoto komunikačního procesu mají mít zájem účastnit, když alternativou je vytvoření uzavřeného okruhu teologických elit, které se budou věnovat svému předmětu poznání a vztahu s Bohem bez potřeby sdílet své poznání s dalšími lidmi.

Pro úspěšnost komunikace je však potřeba zájmu všech účastníků komunikačního procesu. Cílem disertační práce proto bylo dále zjistit, zda může existovat zájem na straně společnosti o komunikaci s církvemi.

Za účelem splnění cílů práce byly nejprve vymezeny základní pojmy vztahující se k tématu práce.

Práce stručně odkazuje na vývoj poimenické teologie včetně jí užívaných metod. Zatímco Josef Smolík za hlavní cíl pastýřské péče považuje pomáhání křesťanům docenit skutečnost, že se k člověku v Ježíši Kristu sklonil Bůh, Otto Rutrle upozorňuje na jev, který označuje jako moderní sekularizace. Právě pojem sekularizace zakládá aktuální otázku po vztahu poimenické teologie a společnosti. Rutrle nepovažuje fenomén sekularizace za náhodný výsledek a krédo jednotlivých filosofických či vědeckých systémů bez Boha, nýbrž vědomým, organisovaným úsilím člověka po jeho naprosté autonomii. Sekulární člověk je dle Ruterleho svým zákonodárcem. Tato Ruterleho myšlenka otevírá otázku, zda je-li jev sekularizace výsledkem záměrné, vědomé organizace lidské činnosti, nespočívá v takovém případě i řešení tohoto jevu z pohledu praktické teologie ve vědomé, záměrné, cílevědomé organizaci na úrovni sociálních a celospolečenských celků. Fenomén sekularizace ovšem způsobuje neúčinnost tradičních metod poimenické teologie, a je proto třeba hledat nové způsoby, jak mají duchovní se světem komunikovat.

Boží láska a milost je základním obsahem praktické teologie. Formu a metodu praktické teologie je však potřeba přizpůsobit aktuální situaci toho kterého člověka či té které sociální skupiny. Praktická teologie proto nemůže existovat ani mimo rámec aktuální vědy, byť by taková věda sama sebe definovala jako ateistickou či sekularizovanou. Setkání s ateismem a se skepsí je proto třeba interpretovat jako setkání s životní situací lidí, na které Bůh ani tak nezapomněl. Duchovní se dle Rutrleho musí orientovat v obecných souvislostech světového dění, v kulturně-politickém dění, v dějinném kontextu, což na něj klade i obecné vědecké nároky. Rutrle zdůrazňuje, že duchovní musí svou obec studovat, vědecky analyzovat, tak aby dospěl k závěrům o jejích charakteristikách, duchovních proudech a dalších faktorech, kterými je dané prostředí utvářeno. Teprve ze získaných základních empirických dat lze stanovit plán pastorační práce v tom kterém společenském prostředí. Tyto Rutrleho myšlenky odůvodňují účelnost empirického výzkumu v moderní praktické teologii.

Rutrle doporučuje provést před vytvořením pastoračního plánu analýzu společenského prostředí, v němž bude působení probíhat. V tomto kontextu se právo jeví jako

vhodný předmět takového zkoumání. Právo totiž tvoří jeden z klíčových komunikačních prostředků, v rámci něhož dochází k závazné interpretaci skutečnosti a k její další organizaci.

Současným trendem v praktické teologii je příklon k individuální poimenické práci, k práci s menšími skupinami, lze říci i ke komunikaci s využitím poznatků psychologie, a jeví se tak jako potřebné věnovat se i komunikaci organizační na úrovni sociálních celků, neboť člověk není jen individuum, ale je i součástí společnosti a jeho život se odehrává v rámci (zejména) mezilidských vztahů.

Disertační práce proto ve třetí kapitole představuje právo jako komunikační prostředek využitelný poimenicky na úrovni společenských celků. Pojetí a využití práva jako komunikačního prostoru se tak může zařadit mezi další disciplíny praktické teologie dnes již běžně užívané k rozvoji komunikačních dovedností (rétorika, homiletika, pedagogika, katechetika aj.).

Na fenomén práva je aplikována formální struktura lineárního komunikačního modelu. Právo je tak představeno jako komunikační proces, jehož podrobnou analýzou lze zvolit dílčí specifické oblasti komunikace, a tím i metod, jak do tohoto procesu vstoupit.

Podrobně jsou představeny jednotlivé komunikační metody a oblasti, v nichž mohou církve působit na společenské úrovni: podpora člověka při hledání jeho životních hodnot, vstup církve do soukromoprávních vztahů, rozhodování sporů, usmířování stran sporů a mediace, výkon veřejné moci, monitorování legislativy.

Na rozdíl od metod zaměřených na individuální komunikaci s jednotlivci či malými skupinami odkazuje představená metoda na účelnost soustředění se na komunikaci ve velkých sociálních strukturách.

S představenou metodou komunikace je spojena otázka řešená ve čtvrté kapitole, zda církve mají na celospolečenské úrovni komunikovat. Odpověď na tuto otázku je nalezena prostřednictvím christologicko-kreativního významu komunikace.

Z biblického textu vyplývá, že Bůh je Bohem komunikujícím, což znamená nejen to, že se obrací na své stvoření, komunikuje s ním a má s ním vztah, nýbrž i to, že samo stvoření vstoupilo do existence v průběhu procesu komunikace (kreativní význam komunikace). Kreativní význam komunikace je vyjádřen v podobenství o nepoctivém správci (L 16) a spočívá v tom, že skutečnost je vytvářena

teprve ve vlastním komunikačním procesu (christologická komunikace).

Práce se dále věnuje otázce vztahu nábožensky a ideologicky neutrálního státu a náboženství a představuje paradox spočívající ve skutečnosti, že při konkrétní aplikaci práva ze strany orgánu veřejné moci se osoba vykonávající tuto moc nevyhne interpretaci skutečnosti vycházející z její osobní víry, přičemž se nevyhne nutnosti vycházet z toho výkladu světa, který osobně za obecně přijímaný výklad světa považuje. Uvedený jev je vysvětlen tím, že nábožensky a ideologicky neutrální stát není schopen sám o sobě přesně vymezit, co již je a není předmětem náboženství a ideologie, přesto ovšem orgány veřejné moci právními akty závazně interpretují skutečnost (tj. činí výroky o tom, co je skutečnost). Z uvedeného důvodu se o uvedených otázkách musí vést kontinuální společenská diskuse. Tato skutečnost je zároveň jeden z významných důvodů, proč se církve musejí soustavně komunikaci na toto téma věnovat.

V souvislosti s otázkou po vztahu státu a církví v České republice je hodnoceno aktuální majetkové vyrovnání státu s církvemi dle zákona č. 428/2012 Sb., zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Práce

vyjadřuje názor, že pozitivní perspektiva v oblasti společenského působení se otevírá zejména před církví římskokatolickou a vyjadřuje i pochybnost nad výhodností majetkového vyrovnání pro ostatní církve. V této souvislosti upozorňuje nad vhodností využití metod uvedených v kap. 3 pro včasné zjištění a odhalení rizik spojených s přijatým zákonem.

V závěru se práce zaměřuje na perspektivy teologie v souvislosti s možností vzestupu tzv. posthumanismu. Posthumanismem je pro účely této práce míněna skutečnost, že člověk využívání umělé inteligence ztrácí své postavení toho, kdo interpretuje svět a kdo má ambici být svým vlastním zákonodárcem. Namísto toho se člověk spoléhá na umělou inteligenci, jejíž význam na interpretaci skutečnosti může průběžně, nepozorovaně a nekontrolovaně růst. Umělá inteligence se tak může stát novým suverénem, tj. postupně i zákonodárcem. Tento jev je nežádoucí, ovšem pro teology není nový. V tomto kontextu lze jen zdůraznit význam praktické teologie pro uchování identity člověka, který byl stvořen s pečeti jako podobou Boží.

Doporučení Ježíše Krista šířit evangelium mezi všechny národy a mezi všechno stvoření je proto třeba vnímat v

souvislosti s kreativním aspektem christologické komunikace. Církev nemají na skutečnost referovat, ale mají ji spoluutvářet.

V páté kapitole se disertační práce věnuje otázce, zda ve společnosti existuje zájem o komunikaci s církvemi v rovině individuálního pastoračního poradenství ve vybrané oblasti, jež může být církvím blízká. Při zjištění takového zájmu může být toto zjištění impulsem pro zahájení komunikace v této oblasti. Vybraná oblast se týká poradenství v oblasti fenoménu smrti a umírání, ovšem individuální poradenství se může zaměřovat na celou řadu jiných otázek, pro které by bylo potřeba provést samostatný výzkum.

Ze šetření vyplynulo, že by latentní poptávka po komunikaci týkající se smrti a umírání mohla dosahovat až 85 %. Tento údaj je relevantní pro poskytovatele služeb, jejichž předmětem činnosti je komunikace (zejména média, politické strany, církve, marketingoví poradci).

V oblasti poskytování poradenských služeb lze předpokládat velmi silnou latentní poptávku po poradenské službě týkající se umírání, když ve zkoumaném vzorku zájem o službu by mohlo mít, či by mohlo zvažovat služby využít, více než 48 % respondentů.

Hlavním identifikovatelným problémem spojeným se smrtí a umíráním je převažující výskyt strachu ze smrti (54 %). Pozitivní pocity si se smrtí spojuje jen 10 % testovaného vzorku. Lze usoudit, že právě faktor strachu spojený s nejistotou, kterou smrt představuje, způsobuje komunikační problémy mezi lidmi. Přibližně dvě třetiny osob tak považuje za problém hovořit se svými blízkými o smrti, z čehož také může pramenit pocit, že nejsou ze strany svých blízkých dostatečně pochopeni a přijati. Tento pocit v sobě nosí až 74 % osob. Značný rozdíl v tom, jak respondenti vnímají své schopnosti vnímat potřeby druhých, a jak se cítí nepochopeni ze strany druhých, jen potvrzuje nedostatečnou míru komunikace, kdy si účastníci dialogu nejsou schopni sdílet podstatné informace a sdílet své pocity.

Poradenská služba by proto měla v první řadě cílit na podporu nalezení vnitřních duševních a duchovních zdrojů, které umožní osobě, jíž je služba poskytována, nalézt prostřednictvím efektivnější komunikace vztah k sobě a svým blízkým a sdílet vzájemné potřeby.

Šetření rovněž ukázalo možná rizika související se smrtí a umíráním. 42 % dotazovaných odpovědělo, že v nějaké formě zažilo fenomén setkání se zesnulými bytostmi, ale jen

dle 22 % dotázaných je komunikace s nimi možná. Tento rozpor může odkazovat na nesoulad mezi prožitky lidí a obecně přijímaným paradigmatem výkladu světa. Uvedené zážitky proto mohou být chápány i jako narušení způsobu, jímž jsme zvyklí si vytvářet představu o nás samých, našem životě a světě, v němž žijeme. Společenské riziko může spočívat v nekontrolovaném narušení a změně způsobu, jímž jsme uvyklí interpretovat obraz světa a kontexty, do nichž sami sebe v tomto obrazu zasazujeme.

Seznam publikovaných prací disertanta, které mají vztah ke zkoumané problematice

LIGUŠ, Ján, BRAVENÁ, Noemi, FLAM, Jiří. *Mezilidská komunikace*. Sokolov: Flavia Viera, 2018. ISBN 978-80-904954-4-9. (dokončeno recenzní řízení, bude publikováno v roce 2018).

FLAM, Jiří. *Řešení dluhových krizí v archaických kulturách v kontextu současnosti*, in: *Komorní listy*, 01/2016. Praha: Exekutorská komora ČR, 2016. MK ČR E 19153. ISSN 1805-1081. Komorní listy jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Seznam použité literatury

BOGUSZAK J., ČAPEK J., GERLOCH A. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-030-0.

BLACK, Max. *Problems of Analysis*. Cornell University, 1954.

BUTTA, Tomáš. *Pastorační péče v církvi*. Praha: Církev československá husitská, 2017. ISBN 978-80-7000-137-0.

CANETTI, Elias. *Masa a moc*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1512-9.

COGGINS, R. J. a J. L. HOULDEN. *A Dictionary of Biblical interpretation*. Philadelphia: Trinity Press International, 1990. ISBN 0-334-00294-x.

GENERAL EDITOR: MERRILL C. TENNEY. ASSOCIATE EDITOR: STEVEN BARABAS. PICTURE AND LAYOUT EDITOR: PETER DEVISSER. WITH THE ASSISTANCE OF 65 CONTRIBUTORS a SCHOLARS AND EXPERTS IN VARIOUS FIELDS. *The Zondervan pictorial Bible dictionary*. Grand Rapids: Zondervan Pub. House, 1963. ISBN 9780310235606.

GERLOCH A. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-85-6.

GREENE, Brian R. *The Hidden Reality. Parallel Universes and The Deep Laws of The Cosmos*. New York: Alfred A. Knopf, 2011. ISBN 978-0-307-59525-6.

GREENE, Brian R. *Skrytá realita*. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-205-1.

GROF, Stanislav. *Lidské vědomí a tajemství smrti*. Praha: Argo, 2009. ISBN 978-80-257-0177-5.

GROF, Stanislav. *LSD Psychotherapy*. Pomona (California): Hunter House, 1980. ISBN 0897930088.

HOBBS, Thomas. *Leviathan aneb látka, forma a moc státu církevního a politického*. Praha: OIKOYMENH, 2009. ISBN 978-80-7298-106-9.

Chamiša chumšej Tora: im ha-haftarot. Přeložil Karol SIDON. Praha: Sefer, 2012. ISBN 978-80-85924-67-1.

KELLER, Jan. *Tři sociální světy: sociální struktura postindustriální společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-031-5.

KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal, URFUS, Valentin. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1997. ISBN 80-7179-031-1.

KISSINGER, Henry. *Uspořádání světa. Státní zájmy, konflikty a mocenská rovnováha*. Praha: PROSTOR, nakladatelství s.r.o., 2016. ISBN 978-80-7260-335-0.

KUHN, Thomas S. *The Structure of Scientific Revolutions*. Second Edition, Enlarged. Chicago: The University of Chicago Press, 1970. ISBN 0-226-45804-0.

LIGUŠ, Ján. *Medziľudská komunikácia*. Banská Bystrica, Združenie evanjelikálnych cirkví v SR, 2001. ISBN 80-80825-35-0.

NESTLE, Eberhard, Erwin NESTLE, Kurt. ALAND a Barbara. ALAND. *Novum Testamentum Graece et Latine*. 3., neuarbeitete Aufl. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1984. ISBN 3-438-05401-9.

ORGANIZING EDITOR, J.D. Douglas a F.F. Bruce [and others]. CONSULTING EDITORS. *The new Bible dictionary*. Grand Rapids, Mich: Eerdmans, 1974. ISBN 0802822827.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. I díl. Obecná státověda. Praha: Linde a.s., 1998. ISBN 80-7201-141-3.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. II díl. I. Část. Ústavní právo České republiky. Praha: Linde a.s., 2001. ISBN 80-7201-273-8.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. II díl. II. Část. Ústavní právo České republiky. Praha: Linde a.s., 2004. ISBN 80-7201-472-2.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

RUTRLE, Otto. *Duch sekularisace*. Náboženská revue, 1938.

RUTRLE, Otto. *Vědecká organizace v práci duchovního*. Náboženská revue, 1938.

RUTRLE, Otto. *Základní problémy duchovní péče*. Praha: Blahoslav, 1940.

SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci: obzor praktické a pastorální teologie*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-655-4.

SKŘEJPEK, Michal. *Fontes iuris romani*. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2004. ISBN 80-86199-89-4.

SMOLÍK, Josef. *Pastýřská péče*. Praha: Kalich, 1991. Studijní texty Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze. ISBN 80-7017-276-2.

VOGEL, Jiří. *Církev v sekularizované společnosti: (studie k husitské eklesiologii)*. Brno: L. Marek, 2005. Pontes pragenses (L. Marek). ISBN 80-86263-64-9.

Seznam citovaných elektronických dokumentů

Český statistický úřad. *Jakého věku se pravděpodobně dožijeme*. [online]. Praha: Český statistický úřad, 30.5.2017 [cit. 30.11.2017]. Dostupné online na webových stránkách Českého statistického úřadu <https://www.czso.cz/csu/xb/jakeho-veku-se-pravdepodobne-dozijeme-2016>.

Český statistický úřad. *Lidé a společnost. Náboženská víra obyvatel podle výsledku sčítání lidu.* [online]. Praha: Český statistický úřad, Ročník 2014. Kód publikace: 170220-14, str. 36 a str. 39. [cit. 30.11.2017]. Dostupné online na webových stránkách Českého statistického úřadu <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0> .

Český statistický úřad. *Obyvatelstvo podle věku a rodiného stavu.* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014. [cit. 30.11.2017]. Dostupné online na webových stránkách Českého statistického úřadu <https://www.czso.cz/documents/10180/20554227/1300691501.pdf/5713f724-caf9-413d-8747-59b0d72d6c0b?version=1.0> .

DOSTÁL, Dalibor. *Rychleji, levněji, úsporněji. Průmysl 4.0 slibuje větší zisky a šetrnější provoz* [online]. Praha: EU-Media, s.r.o., 6. září 2016 [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <http://euractiv.cz/kratce-odjinud/digitalni-agenda/rychleji-levneji-usporneji-prumysl-4-0-slibuje-vetsi-zisky-a-setrnejsi-provoz/> .

Evropský parlament. *Zákon o robotech: Regulace robotiky* [online]. 7. února 2017. [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <https://www.europarl.europa.eu/cs/programme/society/robotola-w-regulating-robotics> .

Evropský parlament. *Zpráva obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku (2015/2013(INL))* [online]. 27. ledna 2017. [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0005+0+DOC+XML+V0//CS> .

FRANCOVÁ, Pavla (ed.). *Miliardář Babiš mediálním magnátem. Koupil vydavatele MF Dnes, Lidových novin i Metra* [online]. Praha: Economia, a.s., Hospodářské noviny IHNED.cz, 26.6.2013. ISSN 1213-7693. [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <https://byznys.ihned.cz/c1-60141790-andrej-babis-koupil-mafru> .

HORČÍK, Jan. *Nová éra průmyslu: Proč bychom se měli přestat bát, že nám roboti seberou práci* [online]. Praha: TISCALI MEDIA, a.s., 25. července 2016. [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <https://zpravy.tiscali.cz/nova-era-prumyslu-proc-bychom-se-meli-prestat-bat-ze-nam-roboti-seberou-praci-281676> .

Komisař vyhodil i vyplněné tiskopisy [online]. Praha: MAFRA, a.s., 4. července 2001. [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: https://zpravy.idnes.cz/komisar-vyhodil-i-vyplnene-tiskopisy-d89-/zpr_archiv.aspx?c=A010703_191408_scitani2001_jpl .

Místo dalších čtyř Ukrajinců radši jednoho robota ze Švýcarska, radí ekonom [online]. Praha: MAFRA, a.s., 30. září 2017. [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: https://ekonomika.idnes.cz/rozhovor-s-ekonomem-kovandou-nedostatek-kvalifikovanych-lidi-p7k-/ekonomika.aspx?c=A170929_092657_ekonomika_nio .

MLSOVÁ, Ludmila. *Hlavní města pervitinu. Napříč Evropou vedou České Budějovice a Praha* [online]. Praha: MAFRA, a.s., 2. června 2014. [cit. 13.5.2018]. Dostupné na webu:

https://budejovice.idnes.cz/budejovice-a-praha-hlavni-mesta-pervitinu-fgr-/budejovice-zpravy.aspx?c=A140531_2069722_budejovice-zpravy_mrl

Sčítat, nebo zprůměrovat? Odečet hlasů neúspěšným kandidátům budí dohady [online]. Praha: MAFRA, a.s., 23. listopadu 2012. [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: https://zpravy.idnes.cz/reakce-vyrazenych-kandidatu-na-funkci-prezidenta-f7k-/domaci.aspx?c=A121123_150530_domaci_kop.

SCHOR, Juliet. *Born to Buy: The Commercialized Child and the New Consumer Culture* [online]. Simon and Schuster, 2004 [cit. 2015-12-02]. Dostupné na webu: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=NRxxuTIyt6AC&oi=fnd&pg=PR9&dq=born+to+buy&ots=71fpdUBY5p&sig=QQU4AMP71JnmFAZSR3DRr1ZtnWs&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

SMEJKALOVÁ, Kateřina. *Novou průmyslovou revoluci musí řídit i pracující* [online]. Praha: Vydavatelství Referendum s.r.o., 3. srpna 2017 [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <http://denikreferendum.cz/clanek/25774-novou-prumyslovou-revoluci-musi-ridit-i-pracujici>.

ŠTÍPA, Martin. *Umělá inteligence a odpovědnost za škodu aneb redefinování zákonů robotiky, část II.* [online] Ostrava: ATLAS consulting spol. s r.o., 13. června 2017. ISSN: ISSN 2336-4114. [cit. 30.11.2017] Dostupné na webu: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/umela->

[inteligence-a-odpovednost-za-skodu-aneb-redefinovani-zakonu-robotiky-cast-ii](#) .

VÁVRA, Jan. *ČSSD varuje před roboty a úbytkem práce. Lidé by mohli dostávat peníze za péči o přírodu či blízké* [online]. Praha: CN Invest a.s., 5. dubna 2017. ISSN 1213-8991 [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <http://zpravy.e15.cz/volby/volby-2017/cssd-varuje-pred-roboty-a-ubytkem-prace-lide-by-mohli-dostavat-penize-za-peci-o-prirodu-ci-blizke-1330865> .

VÁVRA, Jan. *Vrátí nás průmysl 4.0 blíže Baťovi? Přechod do nové éry vyžaduje dlouhodobější investice* [online]. Praha: CN Invest a.s., 5. května 2017. ISSN 1213-8991 [cit. 30.11.2017]. Dostupné na webu: <http://zpravy.e15.cz/clanek/domaci/ekonomika/vrati-nas-prumysl-4-0-blize-batovi-prechod-do-nove-ery-vyzaduje-dlouhodobější-investice-1332128> .

WHITE, Ryen W., PAPARRIZOS John. *Screening for Pancreatic Adenocarcinoma Using Signals From Web Search Logs: Feasibility Study and Results* [online]. in: Journal of oncology practice, The Autoritative Resource for Prakticing Ontology, Volume 12, Issue 8. New York: Columbia University, 2016. str. 735. [cit. 30.11.2017]. Dostupné online na <http://ascopubs.org/doi/full/10.1200/JOP.2015.010504>.

Summary

Poimenické aspekty komunikace na pomezí individuální
eschatologie

The poimenical aspects of communication at the interface with
individual eschatology

Jiří Flam

The present thesis responds to a question, whether there is a way of communication that can be used by churches to address the world, and that is not sufficiently used by the churches today. The thesis thus presents a specific means of communication, which is the law.

The law is described as a communication process, and different methods how one can enter into such a communication process are presented.

The success of a communication process depends on willingness of participants of such a process to communicate with each other. For this reason, the thesis also deals with the question, whether churches should seek the use of means of

communication addressing the society as a whole, while the alternative might be the creation of closed theological elites. The answer to this question is sought through the Christological meaning of communication.

The last part of the thesis focuses on research that would provide a partial answer to the question, whether the Czech society is actually interested in communication with churches, with special emphasis on communication concerning selected topics from the field of individual eschatology.

Thus, the thesis deals with the question whether there actually is a demand for services related to death and dying that has not been met, and how intensive such demand is. After all, it is the phenomenon of death that is able to destroy the totality in perception of the world and to open a human heart to eschatological dimensions of being. For these reasons, this domain is open to activities of the Church.

The research has shown that the latent demand for communication related to death might reach up to 85 %. This information is relevant for providers of services with communication as main business (notably the media, political parties, churches, marketing advisers).

Very strong latent demand for consulting services regarding dying can be expected by the consulting industry. More than 48 % of the citizens older than 18 may be interested in or considering the use of such services.

Another issue discussed in the thesis is the question of the position of churches in the Czech Republic and new possibilities in the process of communication that arise from the position of churches. The thesis analyses whether there is some other reason for the efficient communication of churches than the existing individual demand for their services. Hence, there is a link between the ways we communicate and the ways we interpret the world. It is the law – which is an important means of communication – that is used for reinterpretation of the state and its institutions, and hence for the collective reinterpretation of the world. Therefore, the actual issue that the churches should address is the redefinition of their position in the world.

A partial conclusion of the thesis is finding that the position of churches has worsened after they received the compensation by state and that they are endangered by further marginalization. Only the Roman Catholic Church will be able to significantly

influence the development in the Czech Republic as a result of that compensation. Hence, the Roman Catholic Church will reach the state when it might significantly participate in the political and economic system and will be able to define this system by its own activities. Contrary, the other churches will continue to stand outside the system and will need to find other ways how to communicate their interpretations of the world to the world.

The author also puts the data obtained from the research into the context of various theories of death. This approach enables identification of risk areas that should be effectively targeted while providing the spiritual care. Those areas are the body, the sexuality as a relationship to the other and the area of human consciousness. It is the area of consciousness that is presented as a risk area, potentially threatened with the development of artificial intelligence and with unclear roles and boundaries between that intelligence and our consciousness.

Anotace: Tato práce reaguje na otázku, zda existuje způsob komunikace, kterým by církve mohly oslovit společnost, ovšem který není v současnosti církvemi dostatečně využit. Práce představuje specifický komunikační prostředek, kterým je právo. Právo je představeno jako komunikační proces, současně jsou popsány jednotlivé metody, kterými je možno do tohoto komunikačního procesu vstoupit.

Úspěšnost komunikačního procesu závisí na ochotě účastníků tohoto procesu spolu komunikovat. Práce se proto zaměřuje i na otázku, zda církve mají stát o využití celospolečenských komunikačních prostředků, když alternativou by mohlo být vytvoření uzavřených teologických elit. Odpověď na tuto otázku je hledána prostřednictvím christologického významu komunikace.

V poslední části se proto práce výzkumně zaměřuje i na dílčí zodpovězení otázky, zda je v české společnosti zájem o komunikaci s církvemi, a to o vybraných tématech z oblasti individuální eschatologie.

Klíčová slova: praktická teologie, komunikace, smrt, právo, služby související se smrtí a umíráním, duchovní péče

Annotation: The present thesis responds to a question, whether there is a way of communication that can be used by churches to address the world, and that is not sufficiently used by the churches today. The thesis thus presents a specific means of communication, which is the law.

The law is described as a communication process, and different methods how one can enter into such a communication process are presented.

The success of a communication process depends on willingness of participants of such a process to communicate with each other. For this reason, the thesis also deals with the question, whether churches should seek the use of means of communication addressing the society as a whole, while the alternative might be the creation of closed theological elites. The answer to this question is sought through the Christological meaning of communication.

The last part of the thesis focuses on research that would provide a partial answer to the question, whether the Czech society is actually interested in communication with churches, with special emphasis on communication concerning selected topics from the field of individual eschatology.

Key words: practical theology, communication, death, law, services related to death and dying, spiritual care